
Dokument s plenarne sjednice

A9-0442/2023

14.12.2023

IZVJEŠĆE

o implikacijama razvoja virtualnih svjetova za politike – pitanja iz područja građanskog prava, prava društava, trgovačkog prava i prava intelektualnog vlasništva
(2023/2062(INI))

Odbor za pravna pitanja

Izvjestitelji: Axel Voss, Ibán García Del Blanco

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽENJE	13
PRILOG: SUBJEKTI ILI OSOBE OD KOJIH JE IZVJESTITELJ PRIMIO INFORMACIJE	14
INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU	16
POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU	17

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o implikacijama razvoja virtualnih svjetova za politike – pitanja iz područja građanskog prava, prava društava, trgovačkog prava i prava intelektualnog vlasništva (2023/2062(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 4., 16., 26., 81., 114. i 118.,
- uzimajući u obzir Bernsku konvenciju za zaštitu književnih i umjetničkih djela iz 1886.,
- uzimajući u obzir Nicanski sporazum o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga u svrhu registriranja žigova, kako je izmijenjen 28. rujna 1979. i ažuriran u dvanaestom izdanju (12. – 2023.),
- uzimajući u obzir Ugovor o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) iz 1996. i Ugovor o izvedbama i fonogramima WIPO-a iz 1996.,
- uzimajući u obzir Direktivu 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka¹,
- uzimajući u obzir Direktivu 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”)²,
- uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”)³,
- uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze („Rim I”)⁴,
- uzimajući u obzir Direktivu 2009/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o pravnoj zaštiti računalnih programa⁵,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena)⁶ („Uredba Bruxelles I”),
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23.

---

¹ [SL L 77, 27.3.1996., str. 20.](#)

² [SL L 149, 11.6.2005., str. 22.](#)

³ [SL L 199, 31.7. 2007., str. 40.](#)

⁴ [SL L 177, 4.7. 2008., str. 6.](#)

⁵ [SL L 111, 5.5. 2009., str. 16.](#)

⁶ [SL L 351, 20.12. 2012., str. 1.](#)

srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ⁷,

- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovne tajne) od nezakonitog pribavljanja, korištenja i otkrivanja⁸,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ⁹,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka¹⁰,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora¹¹,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o žigu Europske unije¹²,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ¹³,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2018/1807 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o okviru za slobodan protok neosobnih podataka u Europskoj uniji¹⁴,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ¹⁵ („Direktiva o autorskom pravu”),
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga¹⁶,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o otvorenim podatcima i ponovnoj uporabi informacija javnog

---

⁷ [SL L 257, 28.8. 2014., str. 73.](#)

⁸ [SL L 157, 15.6. 2016., str. 1.](#)

⁹ [SL L 119, 4.5. 2016., str. 1.](#)

¹⁰ [SL L 119, 4.5. 2016., str. 89.](#)

¹¹ [SL L 327, 2.12. 2016., str. 1.](#)

¹² [SL L 154, 16.6. 2017., str. 1.](#)

¹³ [SL L 295, 21.11. 2018., str. 39.](#)

¹⁴ [SL L 303, 28.11. 2018., str. 59.](#)

¹⁵ [SL L 130, 17.5. 2019., str. 92.](#)

¹⁶ [SL L 151, 7.6. 2019., str. 70.](#)

sektora¹⁷,

- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2019/1150 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o promicanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja¹⁸,
- uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji (Akt o umjetnoj inteligenciji) i izmjeni određenih zakonodavnih akata Unije (COM(2021)0206),
- uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 u pogledu uspostavljanja europskog okvira za digitalni identitet (COM(2021)0281),
- uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o usklađenim pravilima za pravedan pristup podacima i njihovu uporabu (Akt o podacima) (COM(2022)0068),
- uzimajući u obzir Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o odgovornosti za neispravne proizvode (COM(2022)0495),
- uzimajući u obzir Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o prilagodbi pravila o izvanugovornoj građanskopravnoj odgovornosti s obzirom na umjetnu inteligenciju (Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju) (COM(2022)0496),
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/868 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o europskom upravljanju podacima i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 (Akt o upravljanju podacima)¹⁹,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/1925 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2022. o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru i izmjeni direktiva (EU) 2019/1937 i (EU) 2020/1828 (Akt o digitalnim tržištima)²⁰,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama)²¹,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2023/988 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o općoj sigurnosti proizvoda, izmjeni Uredbe (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2001/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Vijeća 87/357/EEZ²²,

---

¹⁷ [SL L 172, 26.6. 2019., str. 56.](#)

¹⁸ [SL L 186, 11.7. 2019., str. 57.](#)

¹⁹ [SL L 152, 3.6. 2022., str. 1.](#)

²⁰ [SL L 265, 12.10. 2022., str. 1.](#)

²¹ [SL L 277, 27.10. 2022., str. 1.](#)

²² [SL L 135, 23.5. 2023., str. 1.](#)

- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptoinovine i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937²³,
  - uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 20. listopada 2020. o pravima intelektualnog vlasništva za razvoj tehnologija umjetne inteligencije (A9-0176/2020)²⁴,
  - uzimajući u obzir komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljenu „Iskorištavanje inovacijskog potencijala EU-a – Akcijski plan za intelektualno vlasništvo za oporavak i otpornost EU-a” (COM(2020)0760),
  - uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 11. studenoga 2021. o akcijskom planu za intelektualno vlasništvo za oporavak i otpornost EU-a²⁵,
  - uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. srpnja 2023. naslovljenu „Inicijativa EU-a o tehnologiji Web 4.0 i virtualnim svjetovima: prednost u pripremi za sljedeću tehnološku tranziciju”,
  - uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. svibnja 2022. naslovljenu „Digitalno desetljeće za djecu i mlade: nova Europska strategija za bolji internet za djecu (BIK+)” (COM(2022)0212),
  - uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,
  - uzimajući u obzir izvješće Odbora za pravna pitanja (A9-0442/2023),
- A. budući da virtualni svjetovi još nisu u širokoj upotrebi, iako je njihova primjena u brojnim slučajevima upotrebe u različitim sektorima podigla opću svijest i privukla pozornost javnih tijela;
  - B. budući da je ključno da nastavimo promicati i razvijati nove tehnologije prepoznajući pritom njihov potencijal za preobrazbu u područjima kao što su obrazovanje, kultura, zdravstvena skrb, videoigre i mnoga druga, ali se i pozabaviti s rizicima koje te nove tehnologije mogu predstavljati;
  - C. budući da stručnjaci tvrde da bi još uvijek moglo biti potrebno 10 do 15 godina da virtualni svjetovi ostvare svoj puni potencijal te njihov razvoj u narednim godinama može znatno utjecati na digitalno okruženje, što će donijeti i prilike i rizike kojima je potrebno posvetiti pozornost;
  - D. budući da je digitalna suverenost sredstvo promicanja ideje vodeće uloge Europe i njezine strateške autonomije te je ključna za sposobnost EU-a da oblikuje i provodi zakonodavstvo u digitalnom okruženju kojim bi se osigurale etičnost i održivost virtualnih svjetova te njihova usmjerenost na čovjeka i zaštita temeljnih prava i vrijednosti EU-a;

²³ [SL L 150, 9.6. 2023., str. 40.](#)

²⁴ [SL C 404, 6.10.2021., str. 129.](#)

²⁵ [SL C 205, 20.5.2022., str. 26.](#)

Definicije

1. napominje da pojmovi „metaverzum” i „virtualni svijet” trenutačno nemaju konsolidirane definicije;
2. u tom pogledu pozdravlja prijedlog definicije iz komunikacije Komisije koja je usmjerena na glavne značajke virtualnih svjetova, kako slijedi: „Virtualni svjetovi trajna su, imerzivna okruženja koja se temelje na tehnologijama kao što su 3D i produžena stvarnost (XR), što omogućuje stapanje fizičkog i digitalnog svijeta u stvarnom vremenu. Ta se tehnologija može koristiti u različite svrhe, kao što su projektiranje, izrada simulacija, suradnja, učenje, druženje, izvršavanje transakcija ili ponuda zabavnih sadržaja.”; ističe da mnoge tehnologije koje se nazivaju „virtualnim svjetovima” postoje već godinama; naglašava da bi se buduća europska strategija trebala temeljiti na istraživanjima, znanstvenim dokazima i društvenoj važnosti;
3. naglašava ključnu važnost promicanja normizacije i interoperabilnosti za potpuni razvoj ekosustava međusobno povezanih virtualnih svjetova;

Odgovarajući etički i pravni okvir

4. naglašava da bi virtualni svjetovi dostupni u EU-u trebali poštovati etičke vrijednosti, načela i temeljna prava sadržana u Povelji Europske unije o temeljnim pravima²⁶ i postojećem zakonodavstvu EU-a, osobito u pogledu privatnosti podataka, standarda sigurnosti i zaštite, dijeljenja podataka, moderiranja sadržaja, borbe protiv uznemiravanja i govora mržnje, kibersigurnosti, radničkih prava, zaštite potrošača i djece, zahtjeva za pristupačnost, poštovanja prava intelektualnog vlasništva, zaštite znanja i iskustva i poslovne tajne, sprečavanja zlouporaba i prijevara te u pogledu kompetitivnih i pravednih tržišta;
5. podsjeća da bi virtualne svjetove trebalo razvijati i uvoditi u skladu s općim načelom da bi ono što je nezakonito izvan interneta trebalo biti nezakonito na internetu, osiguravajući da se u potpunosti poštuju prava pojedinaca kao korisnika, potrošača, radnika, ulagača, nositelja prava i stvaratelja, uz poseban naglasak na pravima djece;
6. ističe da se osobito sljedeći zakonodavni akti već primjenjuju na različite aspekte virtualnih svjetova: Akt o digitalnim uslugama, Akt o digitalnim tržištima, Akt o upravljanju podacima, Akt o podacima, predloženi Akt o umjetnoj inteligenciji, Opća uredba o zaštiti podataka²⁷ (GDPR), Uredba o općoj sigurnosti proizvoda, Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi, Uredba o tržištima kriptovaluta, Europski digitalni identitet, Direktiva o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, Uredba o žigu Europske unije, Direktiva o zaštiti poslovnih tajni, Europski akt o pristupačnosti, i Direktiva o pristupačnosti interneta;
7. ističe važnost redovitog praćenja usklađenosti i osiguravanja učinkovite provedbe primjenjivih pravnih instrumenata na snazi; poziva Komisiju da u suradnji s različitim

---

²⁶ SL C 303, 14.12.2007., str. 1.

²⁷ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

dionicima, među ostalim predstavnicima civilnog društva i organizacija za zaštitu potrošača te akademskom zajednicom, izradi smjernice i najbolje prakse kojima će se pojasniti pravne obveze i odgovornosti svih dionika u virtualnim svjetovima, primjerice operatera platformi, pružatelja usluga, razvojnih programera i korisnika, na temelju relevantnog prava EU-a;

8. ističe da je od presudne važnosti da Komisija provodi redovite provjere prikladnosti primjenjivih pravnih instrumenata na snazi, posebno s obzirom na moguće preispitivanje Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi, Direktive o pravima potrošača²⁸ i Direktive o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima²⁹ te naglašava da bi se u svakom budućem zakonodavstvu o virtualnim svjetovima trebala izbjegavati preklapanja ili nedosljednosti te po potrebi popuniti praznine;
9. napominje da su neke regulatorne poteškoće ipak već vidljive u području međunarodnog privatnog prava, građanskog prava i prava intelektualnog vlasništva, kako je navedeno u odjeljcima u nastavku;
10. ističe da su nedavna istraživanja pokazala da se podaci senzora virtualne stvarnosti mogu jedinstveno identificirati jednako kao skenirani otisci prstiju i da se mogu upotrijebiti za dobivanje detaljnog uvida u osobnost korisnika te za izvođenje zaključaka o različitim obilježjima kao što su dob, spol, dohodak, etnička pripadnost, invaliditet, raspoloženja i osjećaji; smatra da to izaziva znatne etične i pravne dvojbe, osobito u vezi s ciljanim bihevioralnim oglašavanjem, koje ne bi trebalo zanemariti; naglašava da u okviru rješavanja tih etičkih pitanja povezanih s prikupljanjem velikih količina osobnih podataka, među ostalim osjetljivih korisničkih podataka, primjerice biometrijskih i bihevioralnih podataka, emocionalnih reakcija i taktilnih informacija, treba zajamčiti da su korisnici svjesni da se podaci prikupljaju i da se privola za prikupljanje takvih podataka mora ishoditi ne samo u trenutku ulaska u virtualni svijet, već za svaki slučaj upotrebe u skladu s načelima utvrđenima u Općoj uredbi o zaštiti podataka, primjerice onima o integriranoj privatnosti i ograničavanju svrhe;
11. naglašava da bi u virtualnim svjetovima trebalo biti omogućeno anonimno korištenje usluge i plaćanje kad god se identifikacija korisnika ne zahtijeva pravom Unije ili nacionalnim pravom radi utvrđivanja odgovornosti, te kad je to tehnički izvedivo i razumno jer se time štiti privatnost i djelotvorno sprečavaju neovlašteno otkrivanje podataka, krađe identiteta i drugi oblici zloporabe osobnih podataka prikupljenih na internetu;
12. u tom pogledu napominje da su mjere koje je Komisija iznijela u svojoj komunikaciji, a usmjerene su na podizanje razine osviještenosti, poboljšanje digitalnih vještina i pismenosti te povećanje pristupa korisnika ključnim tehnologijama, i to olakšavanjem pristupa infrastrukturi za brzi internet i odgovarajućoj opremi, ključne za izbjegavanje digitalnog jaza i da bi ih trebalo provesti što je brže moguće kako bi se promicalo uključivo i konkurentno digitalno društvo te osiguralo da nitko nije zapostavljen u tom

---

²⁸ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 304, 22.11.2011., str. 64.

²⁹ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, SL L 95, 21.4.1993., str. 29.

brzom tehnološkom razvoju;

Međunarodno privatno pravo

13. naglašava da bi se određena tradicionalna teritorijalna načela mjerodavnog prava i nadležnosti mogla pokazati neprikladnima za virtualne svjetove, čija je neteritorijalnost omogućena primjenom decentraliziranih tehnologija kao što je lanac blokova, te da mogu dovesti do problema u pogledu osiguravanja primjenjivosti prava EU-a te zaštite prava potrošača i poduzeća;
14. posebno napominje da, s obzirom na to da svatko u svijetu može pristupiti virtualnim svjetovima, „mozaični kriterij” koji je utvrdio Sud Europske unije, prema kojem oštećena strana može tražiti naknadu štete pred sudovima zemalja u kojima je nastao barem dio štete, možda neće biti održiv; podsjeća, međutim, da je Sud utvrdio dodatni kriterij prema kojem oštećene strane mogu tražiti naknadu štete pred sudovima zemlje u kojoj imaju glavni interes te potvrđuje da bi se mogla razmotriti kodifikacija tog kriterija u Uredbi Bruxelles I;
15. primjećuje da se definicija „potrošača” u Uredbi Bruxelles I trenutačno temelji na izravnom ugovornom odnosu koji ne postoji, primjerice, između izdavatelja nezamjenjivog tokena (*engl.* non fungible tokens ili NFT) i kupca kada se NFT stavi na sekundarno tržište; napominje da bi stoga, u slučaju spora s izdavateljem, krajnji kupac bio lišen nadležnosti koja se potrošačima osigurava Uredbom Bruxelles I;
16. poziva Komisiju da uzme u obzir te i druge potencijalno problematične situacije te da procijeni prikladnost postojećih odredbi međunarodnog privatnog prava koje su primjenjive u EU-u te da po potrebi predloži odgovarajuće izmjene kako bi se zajamčilo da građani i poduzeća ne moraju sustavno pokretati sporove na stranim sudovima ili u skladu sa stranim zakonima radi ostvarenja svojih prava i na taj način zajamčilo njihova prava na temelju zakonodavnog okvira EU-a, te da pritom uzme u obzir rizik od biranja najpovoljnije jurisdikcije, osobito od strane poduzeća izvan EU-a;

Gradansko pravo

17. napominje da se očekuje da će se broj i gospodarska važnost komercijalnih transakcija u virtualnim svjetovima povećati tijekom sljedećeg desetljeća; u tom kontekstu naglašava da je potrebno osigurati da se pružatelji virtualne robe i usluga mogu identificirati i pozvati na odgovornost za svaku štetu prouzročenu njihovim proizvodima;
18. ističe zabrinutost zbog tehnika oglašavanja koje se koriste pri prodaji takozvanih virtualnih nekretnina kao što je zgrada ili zemljište u virtualnom svijetu predstavljeno u obliku NFT-a jer bi korisnici mogli vjerovati da zapravo stječu prava vlasništva, dok zapravo dobivaju samo licenciju za upotrebu virtualnog „zemljišta”; naglašava da je važno osigurati transparentnost, jasnoću, pravednost i razumljivost primjenjivih uvjeta poslovanja, posebno zato što je dokazano da ih korisnici često ne čitaju jer je tekst primjenjivih općih uvjeta težak i tehničke prirode;
19. podsjeća da bi se pravila o odgovornosti trebala u potpunosti primjenjivati na virtualne svjetove i naglašava važnost uspostave učinkovitih mjera za sprečavanje i rješavanje svih oblika štetnog ponašanja i provedbu propisa u skladu s temeljnim pravima u

virtualnim svjetovima, među ostalim, prema potrebi i ne dovodeći u pitanje pravo na traženje sudske zaštite, uspostavljanje mehanizama izvješćivanja i rješavanja sporova;

20. zabrinut je zbog toga što bi upotreba avatara i decentraliziranih sustava, kao što su oni koji se temelje na tehnologiji lanca blokova, mogla iznimno otežati pozivanje na odgovornost počinitelja štetnih radnji; smatra da je provedba učinkovitih sustava upravljanja identitetom ključna kako bi se omogućila njihova pravilna i pravovremena identifikacija i suzbili lažni identiteti, uzimajući u obzir i posebnosti povezane s upravljanjem decentraliziranim autonomnim organizacijama i kolektivnom odgovornošću; u tom pogledu pozdravlja namjeru Komisije da prouči dodanu vrijednost mogućeg pravnog okvira za decentralizirane autonomne organizacije;
21. podsjeća da avatari nemaju pravnu osobnost pa je sva pitanja u pogledu njihove pravne i poslovne sposobnosti, prava, obveza i odgovornosti potrebno riješiti u odnosu na fizičke ili pravne osobe koje ih koriste; smatra da bi, s obzirom na to da se virtualni svjetovi razvijaju i postaju sve složeniji, trebalo razmotriti prikladnost dodjele posebnog pravnog statusa avatarima; smatra da bi avatar ili osobu koju avatar predstavlja trebalo moći identificirati te da bi trebalo biti primjenjivo načelo poznavanja klijenta;

Pravo intelektualnog vlasništva

22. ističe da se zakonodavstvo EU-a o zaštiti prava intelektualnog i industrijskog vlasništva, uključujući autorska prava, žigove, patente, dizajne i poslovne tajne, u potpunosti primjenjuje na virtualne svjetove; međutim, naglašava da razvoj virtualnih svjetova predstavlja nove izazove u pogledu provedbe prava intelektualnog vlasništva, identifikacije prekršitelja te pitanja u vezi s kolizijskim pravilima o mjerodavnom pravu i nadležnosti;
23. podsjeća da su upravitelji platformi, pružatelji usluga i korisnici u virtualnim svjetovima obvezni poštovati isključiva prava nositelja prava i njihovo pravo na pravičnu naknadu; ističe da je za upotrebu sadržaja zaštićenog pravima intelektualnog vlasništva, među ostalim u digitalnom obliku u elektroničkom mediju kao što je NFT, potrebno odobrenje licenciranjem ili ustupanjem, osim ako je obuhvaćen bilo kojom iznimkom ili ograničenjem zaštite prava intelektualnog vlasništva (primjerice u svrhu privatnog reproduciranja, obrazovanja, istraživanja, citiranja, recenzije, kao parodija ili pastiš); u tom pogledu ponavlja da je važno da pružatelji osiguraju transparentnost u pogledu opsega licencija, uključujući teritorijalne licencije, kako bi se osiguralo da korisnici mogu odrediti koje su upotrebe sadržaja zaštićenog pravima intelektualnog vlasništva u virtualnim svjetovima obuhvaćene licencijama koje posjeduju te da stvaratelji i nositelji prava mogu primati točna i odgovarajuća izvješća o stvarnoj upotrebi zaštićenih djela;
24. pozdravlja ažuriranje u dvanaestom izdanju „Nicanske klasifikacije”, kojim se omogućuje registracija žigova u razredima koji obuhvaćaju njihovu uporabu u virtualnim svjetovima; poziva na pomno praćenje konkretne primjene te klasifikacije; međutim, zabrinut je zbog upotrebe NFT-ova koji upućuju na žigove bez odobrenja njihovih vlasnika te poziva na provedbu učinkovitih mjera za rješavanje tih i drugih slučajeva kršenja; u tom pogledu pozdravlja prijedlog Komisije za razvoj paketa instrumenata za borbu protiv krivotvorenja;
25. prima na znanje primjenjivost pravila o odgovornosti kako su utvrđena u Aktu o

digitalnim uslugama i posebnog sustava utvrđenog u članku 17. Direktive o autorskim pravima kako bi se obuhvatilo učitavanje sadržaja koji su izradili korisnici; međutim, smatra da je potrebno dodatno pojasniti kako bi se postojeća pravila trebala primjenjivati na usluge dijeljenja sadržaja putem interneta kojima se sadržaj stavlja na raspolaganje u virtualnim svjetovima i kako bi ih trebalo provoditi;

26. naglašava da NFT-ovi ne dodjeljuju nikakva prava intelektualnog vlasništva na digitalnoj imovini i ukazuju na potrebu za dodatnom jasnoćom i transparentnošću kako bi se izbjegle prijevare i često brkanje prava na sam token i prava na osnovni zaštićeni sadržaj;
27. primjećuje da NFT-ovi i druge ponude na temelju lanca blokova omogućuju stalnu preprodaju imovine koja se temelji na djelima zaštićenim autorskim pravima u obliku internetskih transakcija i smatra da je potrebno osigurati da autori za svaku preprodaju takve imovine prime odgovarajuću i razmjernu naknadu;
28. podsjeća da prema postojećim pravilima djela koje su autonomno stvorili sustavi umjetne inteligencije možda ne ispunjavaju uvjete za zaštitu autorskih prava jer je načelo izvornosti povezano s fizičkim osobama te se u okviru koncepta intelektualne tvorevine pretpostavlja da je autor osoba; usto podsjeća da postoji razlika između ljudskih djela stvorenih s pomoću umjetne inteligencije i autonomno stvorenih djela umjetne inteligencije; podsjeća da, iako se postojeći okvir intelektualnog vlasništva i dalje primjenjuje na djela stvorena s pomoću umjetne inteligencije, autonomno stvorena djela umjetne inteligencije stvaraju nove regulatorne izazove za zaštitu prava intelektualnog vlasništva, primjerice pitanja vlasništva, autorstva i izumiteljstva te odgovarajuće naknade i probleme u vezi s potencijalnom tržišnom koncentracijom; pozdravlja obvezu preuzetu u Akcijskom planu za intelektualno vlasništvo u skladu s kojom će Komisija pokrenuti rasprave s dionicima o načinu svladavanja izazova koje predstavljaju izumi i djela nastali uz pomoć umjetne inteligencije; poziva Komisiju da razmotri proširenje područja primjene tog dijaloga kako bi se u velikoj mjeri obuhvatila pitanja povezana s umjetnom inteligencijom, uključujući generativnu umjetnu inteligenciju;

Pristupačnost i digitalna pismenost

29. naglašava da virtualni svjetovi mogu pružiti mogućnosti za pružanje javnih usluga od općeg interesa na širu korist građana; naglašava, međutim, da se mora osigurati uključivanje i pristupačnost za sve korisnike u EU-u u pogledu troškova i upotrebe hardvera te razumijevanja softvera; napominje da je pristupačnost posebno važna kad je riječ o omogućavanju ranjivim skupinama stanovništva, primjerice starijim osobama, osobama s invaliditetom, djeci i osobama koje žive u ruralnim i udaljenim područjima da steknu osnovne digitalne vještine kako bi mogli sudjelovati u virtualnim svjetovima i da bi se njome trebali uzeti u obzir aspekti kao što su zemljopisni položaj, spol, razina obrazovanja i socioekonomski položaj;
30. u tom kontekstu dodaje da je digitalna pismenost iznimno važna za osiguravanje sigurnog i društveno korisnog uvođenja virtualnih svjetova te njihove informirane i odgovorne upotrebe, izbjegavanje ovisnosti korisnika, predrasuda i diskriminatornih praksi, za borbu protiv dezinformacija, manipulacije i zlostavljanja u virtualnom

okruženju te za promicanje demokratske kontrole;

31. ističe potrebu za uvođenjem djelotvornih obrazovnih mjera za osiguravanje opće pismenosti građana u pogledu virtualnih svjetova i usavršavanje stručnjaka, osobito učitelja, u različitim područjima te poticanje i promicanje razvoja europskih talenata i tehnologija uz privlačenje većeg broja ljudi, među ostalim više žena, u područje znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike;
32. preporučuje da se u skladu s preporukama panela građana i građanki dodatno razvije „virtualni paket instrumenata” namijenjen široj javnosti, kako je navedeno u komunikaciji Komisije, kako bi se građanima pomoglo da bolje razumiju kako upravljati svojim virtualnim identitetima, virtualnim djelima, virtualnom imovinom i svojim podacima te kako bi se doprinijelo sveobuhvatnoj strategiji EU-a za virtualne svjetove koja je istodobno održiva i usmjerena na čovjeka;
33. pozdravlja, kako je utvrdila i Komisija, pozitivni doprinos zajednice otvorenog koda u EU-u razvoju ključnih značajki virtualnih svjetova, primjerice u vezi s upotrebom tehnologije decentraliziranog vođenja evidencije transakcija i drugih tehnologija nužnih za autentičnost i sigurnost virtualnih predmeta i identiteta te upravljanje njima;

o

o o

29. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

Ovim izvješćem potvrđuje se rastuća gospodarska, društvena, pa čak i politička važnost virtualnih svjetova.

S obzirom na ranu fazu njihova razvoja, u svjetlu ishoda rada panela građana i građanki o virtualnim svjetovima te uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. srpnja 2023. naslovljenu „Inicijativa EU-a o tehnologiji Web 4.0 i virtualnim svjetovima: prednost u pripremi za sljedeću tehnološku tranziciju”, u ovom se izvješću navode glavna pravna pitanja koja se pojavljuju u vezi s virtualnim svjetovima.

Cilj je tog nastojanja Komisiji ukazati na potrebu za ispitivanjem mogućih pravnih pitanja koja nisu obuhvaćena njezinom komunikacijom i služiti kao temelj za budući rad Parlamenta u sljedećem sazivu.

Nakon što su pozdravili definiciju „virtualnih svjetova” koju je Komisija odredila u navedenoj komunikaciji, izvješćem se ističe potreba za etičkim i pravnim okvirom za tu novu tehnologiju i analiziraju najproblematičniji aspekti koji su u nadležnosti Odbora za pravna pitanja, posebno u području međunarodnog privatnog prava, građanskog prava i prava intelektualnog vlasništva.

Ta pitanja, iako su raspršena u različitim pravnim područjima, imaju zajedničke značajke: tehnologije na kojima se temelje virtualni svjetovi, a posebno decentralizirana priroda lanaca blokova i nezamjenjivih tokena, ili su neusklađene s nekim konceptima i načelima koji su tradicionalno okosnica pravne stečevine Unije, kao što je teritorijalnost odredaba o mjerodavnom pravu i nadležnosti, ili ozbiljno ometaju provedbu prava Unije, kao što je to slučaj sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva i utvrđivanjem počinitelja povreda ili štetnih radnji.

Osim toga, u izvješću se izražavaju zabrinutosti zbog nedostatka transparentnosti koji obilježava stavljanje na tržište NFT-ova i napominje da, na primjer, izraz „virtualne nekretnine”, koji se ponekad koristi u tom kontekstu, može dovesti do toga da potrošači koji sklapaju ugovor o licenci pogrešno zaključče da time stječu stvarno pravo vlasništva.

Kako bi se osiguralo sigurno i društveno korisno, uključivo i cjenovno pristupačno prihvaćanje i informirana upotreba virtualnih svjetova te promicala demokratska kontrola, zakonodavstvo samo po sebi nije dovoljno. U izvješću se stoga u konačnici podsjeća na važnost pristupačnosti, javnih usluga i digitalne pismenosti za digitalnu tranziciju usmjerenu na čovjeka, u kojoj svaki građanin može imati koristi od pristupa toj novoj tehnologiji, nitko nije zapostavljen te se poštuju vrijednosti, načela i temeljna prava ove Unije.

PRILOG: SUBJEKATI ILI OSOBE OD KOJIH JE IZVJESTITELJ PRIMIO INFORMACIJE

U skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku suizvjestitelj Axel Voss izjavljuje da je tijekom pripreme izvješća, prije njegova usvajanja u odboru, primio informacije od sljedećih subjekata ili osoba:

Subjekt i/ili osoba
Federation of European Sporting Goods Industry
Telekom
International Trademark Association
European Writers Council
Institute for Competitiveness
International Federation of the Phonographic Industry
Motion Picture Association
Epic Games
Gesac
European Crypto Initiative
Video Games Europa
Metaverse EU
Global Counsel

Navedeni popis sastavljen je pod isključivom odgovornošću izvjestitelja.

U skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku suizvjestitelj Ibán García Del Blanco izjavljuje da je tijekom pripreme izvješća, prije njegova usvajanja u odboru, primio informacije od sljedećih subjekata ili osoba:

Subjekt i/ili osoba
XR Assotiation
Snapchat
Nokia
Improbable
FleishmanHillard
FTI consulting
NVIDIA
Telefonica
Meta
Amazon
IBM
Microsoft
ISFE
Bolt
ITI
Amcham

XR4EU
Euromersive
TheLisbonCouncil
Acumen Public Affairs
Metaverse EU
CredoAI
Berkeley University
OpenAI
Oracle
Roblox
Google
Stanford University
German Accelerator
INTA
GESAC
SONY Digital
Federation of the European Sporting Goods Industry (FESI)
EU Crypto Initiative
Metaverse Society
M2

Navedeni popis sastavljen je pod isključivom odgovornošću izvjestitelja.

INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU

Datum usvajanja	11.12.2023
Rezultat konačnog glasovanja	+: 15 -: 1 0: 2
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Ilana Cicurel, Ibán García Del Blanco, Pierre Karleskind, Sergey Lagodinsky, Maria-Manuel Leitão-Marques, Karen Melchior, Sabrina Pignedoli, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Raffaele Stancanelli, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Alessandra Basso, Pascal Durand, Antonius Manders
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju prema čl. 209. st. 7.	Caroline Roose

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU

15	+
ECR	Raffaele Stancanelli
NI	Sabrina Pignedoli
PPE	Antonius Manders, Jiří Pospíšil, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
Renew	Ilana Cicurel, Pierre Karleskind, Karen Melchior
S&D	Pascal Durand, Ibán García Del Blanco, Maria-Manuel Leitão-Marques, Franco Roberti, Tiemo Wölken

1	-
Verts/ALE	Caroline Roose

2	0
ID	Alessandra Basso
Verts/ALE	Sergey Lagodinsky

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani